

Marius Grefstad Vigen

"Endelig russetid, men hvor skal vi feire den?"

En kvalitativ undersøkelse om fellesskap og ekskludering i russetiden

Bacheloroppgave i sosiologi

Veileder: Aurora Sørsveen

Mai 2019

Marius Grefstad Vigen

"Endelig russetid, men hvor skal vi feire den?"

En kvalitativ undersøkelse om fellesskap og ekskludering i russetiden

Bacheloroppgave i sosiologi
Veileder: Aurora Sørsveen
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Forord

Gjennom bacheloroppgaven har jeg vært så heldig å fått jobbe tett opp mot ungdom og deres opplevelser av russetiden. Denne prosessen vil jeg her benytte anledningen til å takke flere for. Først av alt vil jeg rette en stor takk til informantene som tok seg tid til å stille opp for intervju i en travel og intens periode preget av forberedelser til russetid og eksamener. Uten dere hadde ikke dette prosjektet vært mulig å gjennomføre. Også min veileder Aurora Sørsveen fortjener en takk for sitt gjennomgående sterke engasjement i arbeidet med oppgaven, og som sparringspartner underveis. Til slutt vil jeg også benytte anledningen til å takke venner og familie som under frivillig tvang har blitt offer for en sosiologistudents resonnementer, tanker, og problemstillinger knyttet til ekskludering i russetiden.

Marius Grefstad Vigen

Trondheim, Mai 2019

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
1.1. Bakgrunn: Hva kjennetegner russetiden i Trondheim?.....	4
1.2. Oppgavens struktur.....	5
2. Teoretiske perspektiver.....	6
2.1. Durkheim og den kollektive effervesensen.....	7
2.2. Sosialkonstruktivisme som sosiologisk tradisjon.....	7
2.3. Oldenburg og tredje plassene.....	8
2.4. Tidligere forskning på russ.....	9
2.5. Presisering av underproblemstillinger.....	10
3. Metodedel.....	11
3.1. Oppgavens datagrunnlag.....	11
3.1.1. Utvalg og rekruttering.....	11
3.1.2. Arbeid med intervjuguide.....	12
3.1.3. Gjennomføring av intervju.....	12
3.2. Analyse og vitenskapsteoretiske betraktninger.....	13
3.3. Kvalitetsvurderinger.....	15
3.3.1. Pålitelighet.....	15
3.3.2. Gyldighet og mulighet for generalisering.....	16
4. Analyse av fellesskapet i russetiden.....	18
4.1. De store samlingene.....	18
4.2. De små gruppene.....	21
4.3. Fellesskapet og de fysiske stedene: En stedsbetinget ekskludering?.....	24
5. Avslutning.....	27
5.1. Hovedfunn.....	27
5.2. Teoretisk diskusjon.....	28
5.3. Videre forskning.....	29
6. Litteraturliste.....	30
Vedlegg	
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	33
Vedlegg 2: Samtykke- og informasjonsbrev til deltakere.....	35

1. Innledning

Russegrupper er den største ekskluderinga, som er rett foran øynene våre. Alle ser det, men ingen gjør noe med det (Myhr, 2019).

I månedene fram mot Mai har man med stadighet kunnet lese ulike saker knyttet til russetiden og forberedelsene fram mot denne særegne norske feiringen. Det som er ment å være en avsluttende feiring etter 13 års skolegang blir ofte fremstilt som problematisk på en rekke ulike områder, blant annet når det kommer til ungdoms forhold til alkohol, rus, seksualitet, vold, og pengebruk. Det faktum at feiringen ikke blir omfavnet sett fra et voksenperspektiv er samtidig ikke noe nytt, og russetiden kan på mange måter ses på som et overgangsritual som til en viss grad baserer seg på at den oppvoksende generasjonen bryter med noen av normene man følger ellers i samfunnet (Andersen, Pedersen & Bakken, 2017; Sande, 2002, s. 287).

Noe som derimot kan sies å ha endret seg er fokuset på gruppedannelser og ekskludering (Myhr, 2019). Både tidligere og kommende russ har åpenhertig delt sine erfaringer av russetiden som en kilde til eksklusjon over tid, og overskrifter som ”Russene ville ha svar på sexerfaring og vekt i rulløsøknad” (Gimse, 2019) og ”Én måned som russ er tre år med nådeløs ekskludering” (Sylte, 2015) illustrerer hvordan russetiden kan oppleves for noen. Også i den norske suksessserien ”SKAM”, der handlingen sirkulerer rundt en jentegjeng som sliter med å finne sin plass blant de andre på skolen, blir problematikken rundt gruppedannelser og eksklusjon i feiringen aktualisert. Allerede på ungdomsskolen og tidlig videregående skole begynner de første forberedelsene til russetiden i form av gruppedannelser og planlegging (Pedersen, 2017, s. 302), og man kan med det potensielt havne utenfor det sosiale miljøet gjennom hele den videregående opplæringen.

I den sammenheng kan det her vises til hvordan Aksel Tjora (2006, s. 32), med utgangspunkt i den amerikanske sosiologen C. Wright Mills, argumenterer for at man i sosiologien bør skille mellom det som omtales som personlige- eller sosiale problemer, og samfunnsproblemer. Der hvor de fleste nok kan si seg enige i at ungdommers opplevelser av å stå utenfor i russetiden er problematisk, vil det sosiologiske spørsmålet heller undersøke hva det er med samfunnets organisering som gjør at russ opplever å bli ekskludert fra feiringen. Den sosiologiske imaginasjonens fokusområde retter seg altså ikke hovedsakelig mot å ta for seg individuelle

forklaringer på sosiale problemer, men å heller se disse i sammenheng med samfunnets organisering (Tjora, 2006, s. 33). Ved å vende blikket mot tidligere forskning erkjennes det her hvordan russetiden, som det brukes mye tid på å debattere og diskutere til det daglige, er et fenomen man egentlig vet lite om når det kommer til hvem som deltar og hvordan samholdet oppleves (Andersen et al., 2017, s. 308). Hensikten med bachelorprosjektet vil på bakgrunn av denne innledende diskusjonen være å søke mot en dypere forståelse av russetiden som fellesskap, og hvilken betydning ulike sider ved feiringen har for samholdet blant russen. Følgende hovedproblemstilling har derfor blitt formulert:

Hvordan kan fellesskapet i russetiden forstås?

1.1. Bakgrunn: Hva kjennetegner russetiden i Trondheim?

For å skape en best mulig forståelse av bacheloroppgavens resonnementer og argumentasjon, vil det i denne delen av oppgaven bli gitt en kort bakgrunnsbeskrivelse av hva som kjennetegner russefeiringen i Trondheim.

Russetiden i Trondheim kan sies å skille seg ut fra flere av de andre store byene i landet ved at russen ikke organiserer seg i russebusser, slik som for eksempel i Oslo og Bergen (Andersen et al., 2017, s. 307). I stedet har skoletilhørighet tradisjonelt sett spilt en viktig rolle for russen, hvor det i opptakten til feiringen har handlet om å forsvare og representere de ulike skolene på en best mulig måte gjennom sanger, logoer og revyer. Som en følge av den sterke tilhørigheten til skolen har skolegårder og områdene rundt disse blitt benyttet som felles samlingssteder, i tillegg til andre store grøntarealer som Festningen og Marinen i Trondheim. I de siste årene kan det imidlertid se ut som om russetiden i Trondheim har endret seg noe. Til tross for at det ikke tas i bruk russebusser har det nærmest blitt gjort til en standard at russen organiserer seg i mindre grupper innad i russekullene på skolene. Trondheim kommune har også i samråd med politiet ved flere anledninger valgt å stenge av de store møtestedene russen har brukt å benytte seg av, med drikken på offentlig sted og ordensforstyrrelser som argument (Grann, 2018). I stedet for å samles i byens parker setter heller russegruppene nå opp såkalte ”russecamper”, bestående av partytelt, sofaer, kjøleskap og høyttalere, hvor de i utkantstrøk av byen kan feste uten å få klager fra omgivelsene. I mediedebatten har flere russepresidenter gått ut og advart om at feiringen oppleves som utrygg og ekskluderende, og at russen ønsker å samles på

Granåsen i Mai (Grann, 2018; Pevik, 2018). Forespørselen har derimot ikke kommet noen vei da verken skoleverket eller kommunen ønsker å ta på seg ansvaret for feiringen.

Denne situasjonsstatusen, der russen som gruppe ikke har et felles møtested å søke til, danner utgangspunktet for bacheloroppgaven, hvor det gjennom arbeidet har vært ønskelig å se på hvordan russen opplever fellesskap og samhold i russetiden. Når ”fellesskap” her anvendes er dette forstått både som russekullet som helhet, og de mindre fellesskapene som oppstår i etableringen av grupper. For å belyse problemstillingen blir det dermed sentralt å undersøke hvordan fellesskapet i russekullet som helhet påvirkes av mangelen på felles møtesteder, i tillegg til å se på hvordan de små fellesskapene gruppene utgjør kan fungere som ekskluderende for russen på individnivå.

1.2. Oppgavens struktur

I jakten på en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden vil de teoretiske perspektivene som anvendes i arbeidet med problemstillingen først presenteres. Dette innebærer å se nærmere på Émile Durkheims (2001) tanker om forholdet mellom religion og samfunn med utgangspunkt i hans begrep om en ”kollektiv effervesens”, og hvordan ritualer og seremonier er avgjørende for å kunne opprettholde sosiale fellesskap. Deretter vil det bli redegjort for sosialkonstruktivismen som sosiologisk tradisjon, og med utgangspunkt i Peter Berger og Thomas Luckmanns (2000) begreper om eksternalisering, objektivering og internalisering, ta for seg den sosiale konstruksjonen av virkeligheten. Det vil også her redegjøres for Ray Oldenburgs (1999) betraktninger om ”tredjeplasser”, som sier noe om hvilken rolle fysiske steder spiller for dannelsen av fellesskap, før tidligere forskning på russ til slutt kort kommenteres. Etter at oppgavens teoretiske rammeverk har blitt redegjort for vil hovedproblemstillingen presiseres, og ett sett med underproblemstillinger formuleres.

I oppgavens metodedel vil leseren få innsyn i de ulike metodiske valgene som det underveis i prosessen har blitt tatt stilling til. Som en følge av dette vil det her redegjøres for hvordan det i arbeidet med bacheloroppgaven har blitt generert datamateriale gjennom dybdeintervjuer av fire kommende russ fra to ulike skoler i Trondheim. Ettersom gruppedannelse og eksklusjon i russetiden fremstår som relativt uberørte felt når det kommer til tidligere forskning kan oppgavens tilnærming forsås som eksplorerende. I prosessen mot en dypere forståelse har det empiriske datamaterialet samtidig underveis blitt sett i lys av utvalgte teoretiske perspektiver,

og analysen utviklet seg derfor til å bli mer abduktivt rettet (Tjora, 2017, s. 33). I denne delen av oppgaven vil også utvalget og arbeidet med analysen kommenteres, før det blir foretatt en kvalitetsvurdering av de valgte metodene og forskningsprosessen som helhet.

I selve analysen, som danner oppgavens kjerne, vil de empiriske funnene presenteres tematisk og diskuteres i lys av teoretiske perspektiver og tilgjengelig forskning på feltet. Slik som det vil redegjøres for i teorikapittelet har ett sett med underproblemstillinger blitt formulert. Gjennom disse er det ønskelig å undersøke hvilken betydning ritualer, gruppedannelser og felles møtesteder har for fellesskapet i russetiden. I bacheloroppgavens avslutning vil hovedfunn trekkes fram og diskuteres på et mer overordnet plan. De valgte teoretiske perspektivenes fruktbarhet vil også kommenteres, før det til slutt pekes på hvilke andre spørsmål og aspekter ved russetiden det kunne vært interessant å studere i videre forskning.

2. Teoretiske perspektiver: Kollektiv effervesens, sosialkonstruktivisme og tredje plasser

Etter at de kvalitative intervjuene er gjennomført blir man sittende igjen med en hel del empiriske data. I besvarelsen av den overordnede problemstillingen vil det her kunne være fruktbart å ta i bruk teoretiske verktøy for å skape en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden. Ettersom det gjennom undersøkelsen ble foretatt en utforskende tilnærming til feiringen representerer dataene i dette tilfellet en rekke ulike aspekter ved fenomenet. Ved å ha data som viser ulike ting, som for eksempel at det er i de store felles samlingene at samholdet i russetiden oppleves som sterkest, at det eksisterer forventninger blant russen knyttet til dannelsen av grupper, og at russekullet mangler et felles samlingssted, har det blitt valgt å ta i bruk forskjellige teoretiske perspektiver i oppgaven. De valgte teoretiske perspektivene retter seg mot de ulike aspektene ved det empiriske materialet, og skal til sammen bidra med å skape en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden. Gjennom denne delen av oppgaven skal det redegjøres for Durkheims (2001) religionssociologiske studie av ritualers rolle i stammesamfunn, sosialkonstruktivismen som sosiologisk retning, og for Ray Oldenburgs (1999) begrep om "tredje plasser". Felles for de tre teoretiske perspektivene er at de alle kan anvendes for å si noe om hvordan fellesskap kan forstås og oppleves. Til sammen danner de oppgavens teoretiske rammeverk og kapittelet vil med utgangspunkt i disse kulminere i en presisering av tre underproblemstillinger.

2.1. Durkheim og den kollektive effervesensen

Gjennom boken, *The Elementary Forms of the Religious Life*, er Durkheim (2001) blant annet opptatt av å undersøke hvilken rolle religioners seremonielle ritualer spiller for fellesskap og solidaritet i samfunnet. Ved å se til russetiden kan man også her finne ritualer, som for eksempel dåpsseremonien. I arbeidet med å besvare problemstillingen er det derfor ønskelig å kort redegjøre for Durkheims tanker om en ”kollektiv effervesens” som kan oppstå i rituelle forsamlinger, med mål om å skape en bedre forståelse av hvordan ritualer virker inn på fellesskapet i feiringen.

Durkheim (2001) tok gjennom sine studier utgangspunkt i hvordan ulike stammesamfunn i Nord-Amerika og Australia praktiserte sine religioner. Det ble her etablert et skille mellom to tydelige faser i stammesamfunnenes sosiale liv (Tjora, 2018b, s. 63). I den profane tiden finner man rutiner knyttet til hverdagslige gjøremål og livsførsel generelt. Etter lengre perioder med hardt arbeid møtes deretter stammemedlemmene for å gjennomføre sine religiøse ritualer i det som betegnes som sakral tid (Durkheim, 2001, s. 36). Denne fasen av det sosiale livet kjennetegnes av at stammens medlemmer synger, roper, og danser rytmisk, med dekorerte kropp (Tjora, 2018b, s. 64). Det er nettopp her den kollektive effervesensen Durkheim (2001, s. 317) beskriver oppstår i det de ulike individene opplever en felles følelse av å være i ekstase. Tjora (2018b, s. 64) peker på hvordan denne effervesensforsamlingen ”er knyttet til sosiale ritualer hvor individenes relevans reduseres til fordel for felles normer og symboler som alle i gruppa kan kjenne igjen, og identifisere seg med”. Gjennom denne formen for fellesskap kan individene som deltar oppnå en sterk fellesskapsfølelse, noe som kan ha overføringsverdi til situasjoner der mange russ er samlet på ett sted. Disse sterke kollektive følelsene kan sette store menneskemasser i sving, og bidra til at normer som vanligvis blir fulgt helt eller delvis legges til side (Durkheim, 2001, s. 285; Tjora, 2018b, s. 64).

2.2. Sosialkonstruktivisme som sosiologisk tradisjon

Som sosiologisk tradisjon kan sosialkonstruktivismen sies å representere et syn på virkeligheten som samfunnsskapt gjennom måten den forstås på som avhengig av ulike sosiale faktorer (Tjora, 2018a, s. 32). Med røtter tilbake til Chicago-skolen har Thomas-teoremet, som baserer seg på at menneskers opplevelser av hva som er virkelig, vil bli virkelig i sine konsekvenser, vært toneangivende for en slik tilnærming (Johannessen et al., 2018, s. 44; Tjora, 2018a, s. 24).

Et slikt forståelsesgrunnlag skal gjennom oppgaven anvendes for å se på hvordan russ organiserer russetiden på bakgrunn av tidligere russekull sine praksiser. I tillegg til Chicago-skolen og Thomas-teoremet, har Peter Berger og Thomas Luckmann (2000) gjennom *Den samfunnsskapte virkelighet* hatt stor innvirkning på sosialkonstruktivismen som sosiologisk tradisjon. Som allerede nevnt innledningsvis skal det i det påfølgende avsnittet bli sett nærmere på den sosiale konstruksjonen av virkeligheten, med utgangspunkt i deres begreper om eksterialisering, objektivisering og internalisering.

Eksterialisering handler om hvordan samfunnet kan anses som et resultat av en fortløpende menneskelig produksjon, der man deler tanker, følelser og holdninger, og samhandler med hverandre (Berger & Luckmann, 2000, s. 68). Over tid vil disse handlingene bli så vanedannende og stabile at de fremstår som sosiale strukturer og institusjoner. Ved at menneskelige aktiviteter institusjoniseres vil samfunnet oppleves som en objektiv virkelighet, til tross for at denne virkeligheten er sosialt skapt (Berger & Luckmann, 2000, s. 75). Berger og Luckmann (2000, s. 76) argumenterer på bakgrunn av dette for at mennesket og dets sosiale verden påvirker hverandre gjensidig, og at mennesket i forlengelsen av det dialektiske forholdet mellom eksterialisering og objektivisering kan anses som samfunnsskapt gjennom måten det internaliserer virkeligheten på. For å eksemplifisere kan farsrollen anses som en objektivert institusjon når barn ser at andres fedre handler likt som sin egen. Relasjonen mellom far og barn blir dermed internalisert og innlært, og eksemplet kan bidra til å vise hvordan prosessen gjør individet til et produkt av samfunnet rundt seg (Tjora, 2018a, s. 33). I søken etter en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden vil Berger og Luckmanns tanker om virkeligheten som sosialt konstruert anvendes for å se på hvordan russegrupper oppleves som objektiverte institusjoner for russen.

2.3. Oldenburg og tredjeplassene

Den amerikanske by-sosiologen, Ray Oldenburg (1999), skriver i boken, *The Great Good Place*, om viktigheten av å ha et felles møtested for individers mulighet til å oppleve sosiale fellesskap. I lys av problemstillingen vil hans resonnementer anvendes for å skape en forståelse av hvilken betydning felles møtesteder har for fellesskapet i russetiden. For å bygge opp under argumentet peker Oldenburg på hvordan det i fremveksten av de moderne byene og deres respektive forsteder etter andre verdenskrig i USA oppstod et sosialt tomrom (1999, s. 4). De små byene, med sine tette relasjoner, ble byttet ut til fordel for upersonlige drabantbyer preget

av store avstander. Denne nye måten å leve på, med en distansert adskillelse mellom hjem, skole, arbeidsplass og matbutikker, hadde i følge Oldenburg (1999, s. 4) ”the effect of fragmenting the individual’s world”. Særlig for barn og unge var denne fragmenterte livsformen utfordrende i måten den begrenset jevnalderfelleskap på ved at tiden utenom skolen måtte tilbringes i hjemmet (Oldenburg, 1999, s. 6).

Oldenburgs (1999, s. 20) begrep om ”tredjeplasser” viser her til steder som verken er hjemmet (førsteplass) eller skole og jobb (andre plass), men som fungerer som uformelle møtesteder der mennesker kan være sammen. Deres fysiske karakter og utforming har i denne sammenheng lite å si, og alt fra barer og kaféer, til treningsstudioer og bibliotek, kan være eksempler på tredjeplasser. Det som derimot kjennetegner slike steder er at de ligger på nøytral grunn og med det fungerer som inkluderende og sosialt utjevne for sine gjester, der ingen rangeres hierarkisk ovenfor andre (Oldenburg, 1999, s. 42). Gjennom tredjeplassenes tilgjengelighet blir de dermed å betrakte som sosiale institusjoner for gjestene, som vet at de alltid har et sted å søke til for å oppleve tilhørighet og fellesskap, uavhengig av avtaler på forhånd (Tjora, 2018b, s. 124).

2.4. Tidligere forskning på russ

I denne delen av kapittelet vil leseren få en oversikt over tidligere forskning på russ i Norge. Dette vil sammen med de allerede presenterte teoretiske perspektivene danne grunnlaget for den videre diskusjonen av resultater generert fra de kvalitative intervjuene som er blitt gjennomført.

Som nevnt innledningsvis eksisterer det lite forskning på russetiden, til tross for at feiringen er mye debattert i media (Andersen et al., 2017, s. 308). Når det kommer til tidligere forskning på feltet har blant andre UiO-sosiologen Willy Pedersen tatt del i to studier om russ med utgangspunkt i russebuss-fenomenet i Oslo. I det første studiet fremheves Oslo-russen som kreative aktører som ved hjelp av russebuskene lager autonome soner der de i stor grad kan utfolde seg fritt uten å verken ta hensyn til politiets forbud mot å drikke offentlig, eller utelivsbransjens strenge retningslinjer hva gjelder russ (Pedersen, Fjær & Strandberg, 2016). I det andre studiet har Pedersen sammen med Andersen og Bakken sett på hvordan de ulike Oslo-skolene praktiserer feiringen ulikt, og i hvilken grad bakgrunn og klassetilhørighet har noe å si for oppslutningen om feiringen (2017). I begge de to studiene knyttes russetiden sterkt opp mot

sosial bakgrunn, hvor det argumenteres for at russerne reproducerer klasseforskjeller man finner i samfunnet ellers (Andersen et al., 2017; Pedersen et al., 2016).

2.5. Presisering av underproblemstillinger

Gjennom undersøkelsesprosjektet har målsetningen vært å arbeide mot en dypere forståelse av hvordan fellesskapet i russetiden kan forstås. Til tross for at en slik overordnet målsetning har blitt formulert kan det likevel være fordelaktig å presisere ett sett med underproblemstillinger som tydeligere viser retningen i arbeidet. Underproblemstillingene er presisert i samspill med utvelgelsen av de teoretiske perspektivene, og vil i tillegg bidra til å strukturere inndelingen av analysen. Følgende underproblemstillinger er på bakgrunn av dette presisert:

UP1: Hvilken betydning har felles ritualer for fellesskapet i russetiden?

UP2: Hvilken betydning har gruppedannelser for fellesskapet i russetiden?

UP3: Hvilken betydning har felles samlingssteder for fellesskapet i russetiden?

3. Metodedel

Underveis i arbeidet med bacheloroppgaven har det blitt foretatt en rekke metodiske valg som vil være med på å påvirke hvordan man ser og forstår den empiriske verden. Enten dette handler om valget mellom kvantitativ- og kvalitativ metode, teknikker for datagenerering, eller hvordan man tilnærmer seg sine genererte data, vil forskningsprosessen legge føringer for det ferdige resultatet man til slutt sitter igjen med. I denne delen av oppgaven skal det redegjøres for de valgene som har blitt gjort underveis i arbeidet med undersøkelsen, og metodiske implikasjoner vil bli drøftet for å gjøre prosjektet mest mulig transparent og etterprøvbart.

I valget av en overordnet metodisk tilnærming må det foretas en vurdering av hva som best kan bidra til å belyse den valgte problemstillingen (Silverman, 2005, s. 6). Ettersom det her er ønskelig å søke innsikt i tanker og erfaringer knyttet til fellesskapsfølelse i russetiden ble det valgt å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse, fremfor den kvantitative metodens fokus på oversikt og statistiske sammenhenger (Ringdal, 2013, s. 59). I forlengelsen av målsetningen kan det argumenteres for at intervjuet egner seg godt som metode for datagenerering, da dette gjennom en nærhet til prosjektets deltakere kan bidra til å gi økt innsikt i russens opplevelser av feiringen (Tjora, 2017, s. 114). I den påfølgende delen vil det redegjøres ytterligere for oppgavens datagrunnlag med utgangspunkt i planleggingen og gjennomføringen av intervjuene.

3.1. Oppgavens datagrunnlag

3.1.1. Utvalg og rekruttering

Innledningsvis i forskningsprosessen ble det planlagt å generere empiriske data gjennom dybdeintervju av fire kommende russ fra studiespesialiserende retning. Som en følge av dette ble det derfor foretatt et strategisk utvalg, som vil si at informantene ble plukket ut på bakgrunn av at de har noe å bidra med når det kommer til fenomenet som undersøkes (Tjora, 2017, s. 130). De fire informantene som deltar i undersøkelsen, hvorav to er jenter og to er gutter, kommer fra to ulike videregående skoler i Trondheim. Tre av informantene ble valgt ut og kontaktet som en følge av deres roller i tilknytning feiringen på sine respektive skoler. Bakgrunnen for dette var et ønske om å få innsikt i hvordan russ med sentrale posisjoner i

russestyret og elevråd forholdt seg til russetiden. I tillegg ble en fjerde informant, uten spesifikke verv, kontaktet ved at en av de opprinnelige informantene tipset om hvem som videre kunne rekrutteres. Dette ble gjort med formål om å forsøke å balansere utvalget, og motarbeide at kun engasjerte russ skulle danne datagrunnlaget i oppgaven. I den sistnevnte situasjonen kan man se hvordan utvalg basert på kriterier også kan kombineres med snøballmetoden, der kontaktinformanter bidrar til å rekruttere nye deltakere (Tjora, 2017, s. 135). Begge de to ulike skolene hadde åpne informasjonskanaler, slik som Facebook og skole-hjemmeside, noe som gjorde det mulig å komme i kontakt med informantene.

3.1.2. Arbeid med intervjuguide

I forkant av gjennomføringen ble det utarbeidet en felles intervjuguide som skulle benyttes i samtlige av de fire intervjuene. Intervjuguiden, som skal bidra til å strukturere og skape en tydelig rød tråd i intervjuet (Tjora, 2017, s. 153), ble i tillegg til oppvarming- og avslutningsspørsmål inndelt i fire overordnede temaer. Disse temaene, med sine tilhørende spørsmål, søker innsikt i deltakernes forhold til russetiden, feiringens normer, fellesskapsfølelse, og betydningen av økonomi og kommersielle aktører. Ettersom undersøkelsen tilnærmet seg den empiriske verden eksplorerende forsøkes det altså gjennom utvelgelsen av hovedtemaer å få en bred innsikt i russetiden som fenomen. Gjennom en slik tematisk inndeling av intervjuet er det ønskelig å først ved hjelp av oppvarmingsspørsmål gi informanten tid til å bli trygg og komfortabel i intervjusituasjonen som for mange kan være uvant (Tjora, 2017, s. 146). De overordnede temaene, som danner intervjuets kjerne, vil deretter bli gjennomgått. Disse kjennetegnes av å legge til rette for refleksjon, noe som kan eksemplifiseres ved å se til spørsmål 19 og 20 under temaet ”Russetiden som fellesskap: Inkluderende eller ekskluderende?”, hvor hensikten er å få innsikt i hvorfor informantene tror russen lager russegrupper, og hvordan samholdet i feiringen påvirkes av dette.

3.1.3. Gjennomføring av intervju

Samtlige av de fire intervjuene ble gjennomført på informantenes respektive skoler. Det kan her argumenteres for at det som forsker er viktig å vise at man setter pris på at informantene bruker fritiden sin til å delta på forskningsprosjektet. Ved at deltakerne blant annet får bestemme tidspunkt og møtested kan det slik etableres en god relasjon mellom deg som

intervjuer og informantene, i tillegg til at møtet for sistnevnte kan finne sted i trygge omgivelser (Tjora, 2017).

Intervjuene varte i omlag 30 minutter hver, og ble etter samtykke fra informantene tatt opp ved bruk av diktafon (Se vedlegg 2, samtykke- og informasjonsbrev til deltakere, s. 35). Ettersom det her ble tatt opp lyd er det særlig viktig å utvise god forskningsetikk gjennom å vektlegge anonymisering av undersøkelsens deltakere, samt å formidle at de når som helst kan trekke seg fra denne (Tjora, 2017, s. 177). Gjennom arbeidet med transkriberingen, som foregikk på analoge datamaskiner ved NTNU Dragvoll, Institutt for sosiologi og statsvitenskap, ble datamaterialet anonymisert. Dette innebar blant annet å fjerne all informasjon som kunne knyttes til informantenes identitet, slik som skolenavn, verv og russegrupper. Informantene ble deretter gjennom arbeidet med transkriberingen navngitt med nye navn for å gjøre analysen mer levende og lettere å forholde seg til.

I utgangspunktet skulle det som nevnt etter planen gjennomføres fire individuelle dybdeintervjuer. Her oppstod det derimot en endring da to av de mannlige informantene i forkant av intervju 3 og 4 heller ønsket å gjennomføre intervjuene sammen. Dermed ble det av hensyn til deres ønsker gjennomført et fokusgruppeintervju, hvor intervjusituasjonen utformet seg som en interaktiv samtale mellom de to informantene (Tjora, 2017, s. 123).

3.2. Analyse og vitenskapsteoretiske betraktninger

Slik som det allerede har blitt redegjort for foretok undersøkelsen en utforskende tilnærming til russetiden som fenomen. I sin artikkel om produktive anomalier tar Anders Vassenden (2018, s. 150) utgangspunkt i Lars Mjøsets typologiske framstilling av forskerholdninger og hvilke typer teoribegrep de ulike holdningene medfører. Her vektlegges særlig vitenskapsidealet i den kontekstualistiske holdningen, med røtter til Glaser og Strauss' Grounded Theory (GT), som viktig for teoriutvikling i samfunnsvitenskapelig forskning. Dersom man ser til GT som retning skulle denne fungere som en motvekt til datidens dominans fra Grand Theory og hypotetisk-deduktive forskningsdesign i den amerikanske sosiologien (Midré, 2009, s. 247; Vassenden, 2018, s. 151). I stedet for å arbeide med altomfattende samfunnsteorier eller hypotesetestende setninger var målet gjennom GT å tilnærme seg undersøkelser utelukkende induktivt og oppadgående, fra empiri til teori. Dette skulle bidra til å gjøre det sosiologiske arbeidet mindre teoriformet, og utvikle teori på lavt og middel-range nivå (Tjora, 2017, s. 33).

En slik tilnærming, med inspirasjon fra GT, dannet utgangspunktet for undersøkelsen, der det på forhånd ikke ble tatt utgangspunkt i bestemte teoretiske perspektiver. Til tross for at det ble foretatt en induktiv tilnærming er det samtidig vanskelig å argumentere for at eksisterende teori ikke påvirket arbeidet mitt med koding og sortering av det empiriske materialet. Når dataene som en del av den temabaserte analysen etterhvert ble kategorisert ut i fra om de kunne si noe om samholdet i feiringen eller om dannelsen av russegrupper (Johannessen et al., 2018, s. 280), ble det mer og mer tydelig hvilke teoretiske perspektiver som kunne anvendes for å skape en dypere forståelse av disse. På denne måten ble det for eksempel oppdaget hvordan det kunne være fruktbart å se informantenes uttalelser i lys av Durkheims begrep om en kollektiv effervesens, da flere trakk fram at de opplevde en intens fellesskapsfølelse når russekullet var samlet. Tilsvarende var det også her interessant å undersøke hvordan det kunne se ut som om russerne reproduserte tidligere kull sine gruppedannelser, med utgangspunkt i Berger og Luckmanns samfunnsskapte virkelighet. Til slutt ble det observert at informantene uttrykte en frustrasjon knyttet til mangelen på felles samlingssteder, noe Oldenburgs tanker om tredje plasser kunne anvendes for å diskutere koblingen mellom fysiske steder, fellesskap og ekskludering. På bakgrunn av egne empiriske resultater og eksisterende teori utkrystalliserte dermed de tre presiserte underproblemstillingene seg gjennom behandlingen av data.

Med utgangspunkt i Timmermans & Tavory (2012, s. 180), Tjora (2017, s. 33), og Vassenden (2018, s. 152), kan det altså her argumenteres for at analysen gjennom undersøkelsen utviklet seg fra å være induktiv til å bli mer abduktivt rettet. Dette innebærer at analysen startet empirinært, men at denne underveis ble påvirket av ulike teoretiske perspektiver (Tjora, 2017, s. 33). En slik abduktiv tilnærming kan det ved hjelp av Vassendens (2018, s. 158) sitering av Timmermans og Tavory; ”hvis vi skal fostre teoriutvikling, bør vi verken være teoretiske ateister (GT) eller teoretiske monoteister (Burawoy)”, argumenteres for. Teori utvikles altså ved analyse av data, samtidig som data må bli sett i lys av teorier for å forstås (Tjora, 2017, s. 33). Diskusjonen viser i så måte hvordan man i sosiologien beveger seg i et spenn mellom induktive- og deduktive forskningsdesign, der teoriens plass gjennom historien har vært kilde til vedvarende konfliktlinjer.

3.3. Kvalitetsvurderinger

Gjennom forskningsprosessen, fra formulering av problemstilling, generering og utvelgelse av elementer fra den empiriske verden, og til den analytiske behandlingen av disse, vil forskningens kvalitet kontinuerlig påvirkes (Tjora, 2017, s. 231). Dersom man ser til den platonske hulelignelsen kan det her argumenteres for at det som gjennom forskning observeres og fortolkes kun vil fungere som oversettelser av virkeligheten, der man aldri fullt ut vil klare å fange opp alt (Ringdal, 2013). I de påfølgende avsnittene vil datagrunnlaget og undersøkelsens kvalitet diskuteres med utgangspunkt i begrepene om pålitelighet, gyldighet og mulighet for generalisering.

3.3.1. Pålitelighet

Undersøkelsens pålitelighet handler om i hvilken grad forskeren selv påvirker resultatene i forskningen, og om de samme resultatene hadde blitt funnet dersom noen andre hadde gjennomført tilsvarende steg (Tjora, 2017, s. 235). Innenfor en positivistisk tradisjon og et mer naturvitenskapelig vitenskapsideal vil forskerens engasjement gjerne kunne oppleves som forstyrrende for resultatenes kvalitet (Vassenden, 2018, s. 150). En slik oppfatning kan underbygges ved å se til Robert Mertons CUDOS-teori, som tar for seg hvilke normer som bør gjelde innenfor alle vitenskaper (Materstvedt, 2018, s. 109). Her vil normen om desinteresse kunne trues dersom man som forsker på bakgrunn av bestemte interesser, enten egne eller andres, driver forskningen framover.

I mitt tilfelle har jeg gjennom praksisperioder ved flere ulike videregående skoler i Trondheim opplevd en stadig økende nysgjerrighet knyttet til russetiden som fenomen. Dette gjennom å blant annet ha observert hvor mye tid og energi elever i skolen ser ut til å bruke på forberedelsene fram mot feiringen, og hvordan elevene deler seg opp i ulike grupperinger innad i disse. Med utgangspunkt i Tjora (2017, s. 135) og Materstvedt (2018, s. 110) kan det vises til hvordan engasjement og personlige erfaringer i mange tilfeller faktisk fungerer som forutsetninger for å kunne tilnærme seg et forskningsfelt, og det kan på bakgrunn av dette argumenteres for at man ikke går i mot Mertons norm om desinteressert ved å la egne erfaringer genere akademisk nysgjerrighet. Noe av det som derimot kan sies å være påfølgende viktig handler om at man som forsker evner å ha et refleksivt forhold til hvor egne tolkninger kommer fra (Tjora, 2017, s. 250). I mitt tilfelle kan egen alder og erfaring med russetiden bidra til at jeg

enklere klarer å sette meg inn i de problemstillingene russeren står ovenfor. Samtidig kan denne nærheten til fenomenet også være utfordrende i form av at interessante detaljer overses eller tas for gitt, som kanskje andre fra en tidligere generasjon med en større distanse ville lagt merke til.

3.3.2. Gyldighet og mulighet for generalisering

Når det kommer til forskningens gyldighet handler dette om i hvilken grad man klarer å undersøke det man ønsker å finne ut av (Tjora, 2017, s. 232). I den sammenheng tar David Silverman (2005, s. 48) opp en aktuell problemstilling knyttet til om intervjuet som metode faktisk bidrar til belyse det fenomenet man ønsker å undersøke. Silverman (2005, s. 48; 2013, s. 134) peker her på at det eksisterer en hel del tilgjengelige data i form av tekst og dokumenter, og argumenterer i forlengelsen av dette for at intervjuet innenfor kvalitative forskningsmetoder i blant brukes ukritisk. Til tross for at elevundersøkelser med fokus på sosialt miljø og trivsel kunne blitt anvendt som datagrunnlag, var det samtidig ønskelig å få innsikt i ungdommenes refleksjoner knyttet til feiringen, og via deres erfaringer komme tettere på fenomenet (Tjora, 2017, s. 114). På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at intervjuet i denne undersøkelsen egner seg godt som metode for datagenerering, da man slik kommer tett på informantene gjennom samtale.

Når det er sagt kan også andre sider ved intervjuet som metode utfordre forskningens kvalitet og gyldighet. For å klare å undersøke problemstillingen er det sentralt med en gjennomarbeidet intervjuguide der spørsmålene som stilles faktisk retter seg mot aspekter som kan si noe om fellesskapsfølelse og ekskludering i russetiden (Kvale, 1997, s. 77). I forkant av intervjuene ble derfor intervjuguiden testet sammen med medstudenter, hvor jeg gjennom dialog og konstruktiv tilbakemelding fikk en pekepinn på hva som fungerte og ikke. Som et resultat av dette ble omfattende spørsmål avgrenset og konkretisert, med mål om å gjøre de enklere å forstå. Videre spiller i tillegg utvalget av informanter en stor rolle for svarene man får i en intervjuundersøkelse (Kvale, 1997; Tjora, 2018), hvor det her kan argumenteres for at det også hadde vært fordelaktig å intervjuet tidligere russ for å få innsikt i hvordan feiringen faktisk ble erfart.

Til slutt skal situasjonen hvor de to siste dybdeintervjuene ble sammenslått til ett fokusgruppeintervju kort kommenteres. Slike uforventede situasjoner kan både åpne opp for

nye muligheter, og virke begrensende på datamaterialets kvalitet. Som en følge av at de to informantene gjennomførte intervjuet sammen kan det argumenteres for at de gjennom diskusjon og interaksjon med hverandre belyste sider av russetiden de ellers kanskje ikke ville kommet fram til. Dette kan illustreres ved å se til en situasjon der de hver for seg forsøkte å forklare hvorfor russerne organiserer seg i grupper, før de etterhvert sammen ble enige om at organiseringen i stor grad ble påvirket av fortellingene om russebussene i Oslo. Samtidig kan også det faktum at de ble intervjuet samtidig gjøre at informantene ikke fullt ut turte å dele sine meninger og erfaringer knyttet til mer sensitive temaer som ekskludering og utenforskap. Som intervjuer kan man på den måten risikere å få en polert versjon av opplevelsene, der interessante sider ved fenomenet ikke blir belyst.

Når det kommer til muligheten for å generalisere funnene fra undersøkelsen er det viktig å formidle at utvalget på fire informanter gjør det vanskelig å overføre disse til samtlige russ i Trondheim. Likevel vil det være en målsetning at resultatene fra undersøkelsen kan fortelle noe mer generelt om hvordan det er å være russ i Trondheim og at de i så måte gjenspeiler hvordan andre russ også kan oppleve feiringen. På bakgrunn av dette vil det her kunne være snakk om å arbeide mot en form for analytisk generalisering, der resonnementene om en stedsbetinget ekskludering av russerne kan ha overføringsverdi til andre situasjoner enn det som konkret har blitt studert (Kvale, 1997, s. 161; Tjora, 2017, s. 245).

4. Analyse av fellesskapet i russetiden

Så langt i oppgaven har det blitt redegjort for hvilke teoretiske perspektiver som skal anvendes i diskusjonen av problemstillingen, og hvordan bachelorprosjektet har blitt planlagt og gjennomført for å best belyse denne. I jakten på en dypere forståelse av hvordan fellesskapet i russetiden kan forstås har det blitt generert empiriske data gjennom kvalitative intervjuer, og i denne delen av oppgaven skal utdrag og sitater fra datamaterialet diskuteres i lys av de presenterte teoretiske perspektivene.

4.1. De store samlingene

Slik som det ble gjort rede for i presentasjonen av oppgavens teoretiske rammeverk retter den første underproblemstillingen seg mot å undersøke hvilke betydning ritualer har for fellesskapet i russetiden. For å skape en dypere forståelse av rollen ritualer spiller i feiringen vil de empiriske funnene her ses i lys av Durkheims (2001) religionssosiologiske studie av stammesamfunn.

Et av de viktigste ritualene i russetiden i Trondheim kan sies å være dåpen, som tradisjonelt sett for mange markerer starten på feiringen. Her samles russen for første gang iført russeklær, og arrangementet utarter seg som en dåpsseremoni der russen døpes i øl, mottar sine russenavn og -luer, samtidig som det festes til skolenes ferske russesang. I anledning dåpsseremonien trekker Kristoffer fram hvordan ritualet oppleves som samlende for skolens russekull.

Det som er veldig fint med dåpen da, det er litt som russerevyen. Det er en av de få tingene vi har felles, som samler skolen og ikke bare gruppene. Det er vel revyen, toget og dåpen som er skikkelig felles (Kristoffer).

Som informanten her påpeker er dåpen viktig for russen og et av de få arrangementene som virkelig samler skolens russekull. Etter å ha tilbragt tre år sammen i videregående skole er det først her elevene møtes iført russeklær, og feiringen offisielt starter. I lys av Durkheims skille mellom hvordan stammesamfunnenes sosiale liv var inndelt i aktiviteter i profan og sakral tid, kan det argumenteres for at russen her for første gang møtes i sakral tid (2001, s. 36). Etter omfattende forberedelser, som for mange blant annet innebærer å dekorere ansikter, kle seg opp

i russeklær, og konsumere alkohol, møtes skolens elever til en felles fest. Den andre informanten fra fokusgruppeintervjuet, Jonas, medgir utfyllende at:

Ja, dåpen blir vel litt som revyfesten da, den skapte et ekstremt samhold i hvert fall. Da blir alle sammen kjempenære hverandre. Det er glede da, du blir kjent med mange andre folk du ikke hadde trodd du skulle bli kjent med. Det åpner opp for så mange muligheter (Jonas).

Gjennom de store, felles samlingene beskriver informanten hvordan fellesskapet blant russen oppleves som sterkt. Ved å samles i de samme klærne, og danse, synge og feste, kan russen her oppleve å bevege seg langt vekk fra den individualiteten de opplever ellers i skolehverdagen (Tjora, 2018b, s. 64). Som en følge av dette kan det oppstå en rituell produksjon av positive følelser (Pedersen et. al, 2016, s. 343), og slik som informanten argumenterer for, glede og et sterkt samhold. Det er nettopp her Durkheims begrep om en kollektiv effervesens fremtrer som fruktbart å anvende. Effervesensen, som handler om at lidenskaper blir kraftigere og følelser sterkere, kan i følge Durkheim (2001, s. 162) føre til at mennesker opplever å bevege seg ”utenfor seg selv”, og bli del av et større fellesskap. Som informanten i det foregående sitatet uttrykte, oppleves disse fellesskapene som befriende ved at man her havner i situasjoner man kanskje ellers ikke hadde havnet i. For eksempel trekkes det fram at det i de store samlinger blir enklere å komme i prat med andre og hvordan noen av normene man følger ellers i samfunnet, som det å ikke snakke med ukjente, plutselig blir satt til side (Tjora, 2018b, s. 64).

For at en slik fellesskapsfølelse skal kunne inntreffe, må det imidlertid foreligge en form for sosial orden som legger til rette for at sterke følelser og felles normer kan oppstå (Durkheim, 2001, s. 163). I dette tilfellet kan nettopp russetiden og dåpen som ritual ses på som en slik kollektiv bevissthet, noe det kan argumenteres for ved å se til hva Elin tenker når hun hører ordet ”russetid”.

Jeg tenker på ”Mai”, ”moro” og mye festing. Også et slags stort fellesskap med alle som har på seg russedress (Elin).

Her vektlegges blant annet den inkluderende effekten av at alle har på de samme klærne som viktig for fellesskapet. Ved at alle har på seg russeklær representerer man ikke lenger kun seg selv, men heller ”Trondheimsrussen 2019” gjennom delingen av en kollektiv identitet

(Durkheim, 2001, s. 14). Som en følge av dette kan for eksempel det å hoppe rundt, danse og synge for full hals i offentlighet plutselig oppleves som innenfor det sosialt aksepterte. Russeuniformen, og atferden som gjerne knyttes til denne, kan dermed illustrere en sosial orden som legger til rette for at russen skal kunne bevege seg utenfor seg selv, og gjennom utviklingen av felles normer uttrykke de kollektive følelsene som er typisk for feiringen (Durkheim, 2001, s. 163; Pedersen et. al., 2016, s. 343). Samtidig kan den kollektive effervesensen deltakerne opplever i slike forsamlinger også få mer uheldige konsekvenser, noe Elin reflekterer ytterligere rundt.

Jeg tror egentlig at det er mange som føler at med en gang man er russ så har man liksom lov til veldig mye mer, på godt og på vondt. Plutselig blir man kjent med mange flere folk, som man tidligere på fest eller i vanlige sosiale sammenhenger ikke ville snakket med, men samtidig så er det også noen som mister hemningene sine litt da. De tror at med en gang de er russ så er det sånn ”åja, nei men det er jo fordi jeg er russ”, og da kan det for eksempel bli ”beef” mellom skolene da. Hvis noen er beruset så kan det utvikle seg til en slåsskamp. Jeg ser for meg at det er et scenario (Elin)

Som det beskrives her åpner russetiden for at man kan bevege seg vekk fra noen av de sosiale sperrene man vanligvis har, både på godt og vondt. I tillegg til de positive følelsene og det sterke samholdet som blir produsert i slike effervesensforsamlinger, beskriver Durkheim (2001, s. 285) hvordan de rituelle seremoniene kan ”define a need to violate rules that are usually among the most highly respected”, og med det bidra til å viske ut skillene mellom det lovlige og ulovlige. Som det foregående utdraget fra datamaterialet viser opplever informanten at det oppstår en holdning om at det meste er greit med en gang man er russ. En slik forståelse kan det videre argumenteres for ved å se til hva Kristoffer og Jonas tenkte om lovbruddene som ofte skjer i tilknytning feiringen;

Jeg tror det er fordi folk tror at når man er russ så får man lov til å gjøre alt, eller er helt uovervinnelige (Kristoffer).

Og følelsen av oppmerksomhet liksom. Du føler deg udødelig med russedressen på, og bare tenker at du kan gjøre hva du vil (Jonas).

Ja, og all PR er god PR i russetiden (Kristoffer).

Ved å trekke fram disse utdragene, samt det foregående fra Elins intervju, kan man se hvordan det i feiringen oppstår en holdning om at ”alt er lov” og at man i russetiden er ”udødelig”. I lys av Durkheims sitat (2001, s. 285) kan det slik skapes en forståelse av hvordan det i rituelle forsamlinger også oppstår uheldige hendelser, der ellers lovlydige ungdommer bryter med noen av samfunnets lover, som for eksempel det å sloss med hverandre på bakgrunn av skoletilhørighet. Med utgangspunkt i denne diskusjonen kan det argumenteres for at de samme forsamlingene som styrker samholdet i russetiden, også kan svekke feiringens omdømme ved at uheldige situasjoner oppstår.

I lys av Durkheims begrep om en kollektive effervesens, og den rituelle produksjonen av fellesskapsfølelse og samhold, har det gjennom denne delen av analysen blitt diskutert hvilken rolle felles ritualer spiller for deltakerne i russetiden. Til tross for at Durkheims studier ble gjennomført i en helt annen tid og med religion som utgangspunkt, kan de teoretiske begrepene likevel ha overføringsverdi til moderne fenomener og kaste lys over sider ved dagens samfunn. Også i Tjora (2016, s. 80) og Pedersen et. al. (2016, s. 330) sine studier, der førstnevnte blant annet ser på festivalers rytmiske og mønsterpregede fellesskap, knyttes ritualer tett til gruppers kollektive bevissthet, der medlemmer av effervesensforsamlinger gjennom sammenfallende holdninger og normer opplever samhold. På bakgrunn av denne diskusjonen, der empiriske resultater og eksisterende teori har blitt bakt sammen, kan det argumenteres for at de store samlingene kan virke styrkende for fellesskapet i russetiden. Samtidig bør det også trekkes fram hvordan slike samlinger ofte kan være kilde til at uheldige hendelser oppstår, der noen få ødelegger for alle andre, og med det bidrar til at forholdet mellom russeren og storsamfunnet rundt polariseres ytterligere.

4.2. De små gruppene

Gjennom denne delen av analysen vil diskusjonen ta utgangspunkt i den andre underproblemstillingen, som søker å skape en dypere forståelse av gruppedannelser i russetiden og hvilken betydning disse har for samholdet blant russeren. Slik som det ble redegjort for i bakgrunnskapittelet innledningsvis har det i Trondheim tradisjonelt sett handlet om å dyrke fram skolen man skrives ut i fra, og gjennom sang og samlinger representere denne på best mulig måte. Maia og Jonas beskriver imidlertid hvordan de opplever at fokuset i feiringen nå har endret seg.

Når jeg var liten så merket jeg ikke at det var sånne grupperinger, og det var ikke så mye penger som skulle inn heller (Maia)

Jeg har jo en storebror som var russ før, og da var det mer sånn ”skolene mot skolene”, men min opplevelse nå er at det er mer ”gruppene mot gruppene”. Mer intern krig liksom (Jonas).

Ut i fra dette kan det i følge informantene virke som om det istedenfor å støtte opp under fellesskapet i skolen nå handler mer om å etablere de ”beste” gruppene innenfor rammene av denne. Denne fragmenteringen kan sies å stå i kontrast til det samholdet som ble beskrevet i den foregående delen av analysen, der det nettopp var i de store samlingene at fellesskapet ble opplevd som sterkest. Maia beskriver videre hvordan gruppedannelsen gjerne kan starte allerede på ungdomsskolen, og at den enkelte russ sin sosiale status er sterkt knyttet til medlemskap i grupper:

Det er jo ganske stort fokus på det allerede fra ungdomsskolen. Veldig mange begynner liksom å planlegge grupper da, og det blir jo fort veldig ekskluderende. Det er mange russegrupper som har vært veldig sånn at det er inntaksprøver, og det er fort at du får nei til å bli med. På den måten blir det ganske tydelig hvem som ikke har så mange venner da (Maia)

I lys av sitatet, hvor det kommer fram at gruppefokuset kan starte så tidlig som på ungdomsskolen, kan det argumenteres for at gruppedannelsene oppleves som ekskluderende for de som blir stående utenfor og at inndelingene spiller en stor rolle for den sosiale hierarkiseringen i russetiden (Pedersen, 2017, s. 302). Som nevnt i det foregående avsnittet skiller denne situasjonen seg tydelig fra fellesskapsfølelsen informantene beskrev at oppsto i de store samlingene. På bakgrunn av dette kan det her være fruktbart å forsøke å forstå hvordan russens fokus har gått fra å representere skolene til å i høyere grad fokusere på gruppedannelse innad i disse. I den sammenheng kan det pekes på hvordan russetidens ”minne” på mange måter er kort ettersom russerne gjerne ser til hva de to foregående kullene på skolen gjør i påvente av å selv bli russ. En slik situasjon beskriver Jonas i sin refleksjon rundt hvorfor gruppene oppstår.

Jeg vet ikke hvor de [russegruppene] kommer fra, men det jo sånn.. 01-erne [kullet under] følger jo med på oss, også tenker de at ”vi må også gjøre sånn neste år”. Vi gjorde også sånn med 99-erne [kullet over] (Jonas).

Det beskrives her hvordan informanten selv er usikker på hvor tradisjonen om å lage grupper kommer fra, men at dette var noe russekullet året før også praktiserte i sin feiring. Sitatet kan slik bidra til å vise hvordan russeren reproducerer tidligere kull sine praksiser. I lys av Berger og Luckmanns tanker om virkeligheten som sosialt konstruert, kan det her stilles spørsmålstegn til om måten russetiden organiseres på etterhvert blir såpass sementert at den over tid fremstår som en konstant struktur for deltakerne (Berger & Luckmann, 2000, s. 75). For å følge opp et slikt resonnement kan det altså over tid, og gjennom en rekke ulike russekull som hvert og ett tilfører sine bidrag, for russeren oppleves som at måten russetiden skal gjennomføres på eksisterer som en objektiv virkelighet. I forlengelsen av dette kan russegruppene, som her anses som et resultat av menneskelig eksternalisering, internaliseres som en sosial institusjon blant russeren (Berger & Luckmann, 2000, s. 76). Ved å anvende tanker fra Berger og Luckmann kan det slik skapes en forståelse av at russetiden er sosialt konstruert, og at den samfunnsskapte virkeligheten får konsekvenser for russeren gjennom måten enkelte ekskluderes fra feiringen på (2000).

Ved å se til de empiriske dataene kan det samtidig argumenteres for at russeren selv er klar over problemstillingene knyttet til gruppedannelser og ekskludering. Kristoffer og Jonas reflekterer i det påfølgende utdraget over hvordan russegruppe-praksisen kan ha spredd seg fra Oslo-området og dets tradisjon med busser.

Tror egentlig bare det [russegruppene] har spredd seg fra Oslo altså, de der bussene...(Kristoffer)

Ja, det har blitt en sånn der selvfølge at ”det må dere gjøre”. Fordi det er jo egentlig ikke en oppskrift på hvordan russetiden skal være heller. Når du skal starte og hva du skal gjøre.. det er jo egentlig bare noen som tar grep liksom, også føler alle andre at de også må gjøre det samme (Jonas).

Det har blitt en slags forventning på hvordan det skal være ja (Kristoffer)

Ja, folk tror de må ha gruppe (Jonas).

Som man kan se fra utdraget poengteres det at det egentlig ikke eksisteres noen oppskrift på hvordan feiringen skal gjennomføres, men at det samtidig er vanskelig å endre de allerede

etablerte praksisene. Gruppene har som informantene trekker fram blitt en slags selvfølge, og for Trondheimsrussen kan det altså her se ut som om fortellingene om russebussene fra Oslo skaper en forventning om at det er slik feiringen skal praktiseres. Informantene er imidlertid klare på at de opplever gruppedannelsene som ødeleggende for fellesskapet i russetiden, og Elin beskriver i den sammenheng hvordan russen ved hennes skole har fattet tiltak for å motarbeide de etablerte forventningene knyttet til feiringen.

Det er jo vanskelig å være kreativ da, og tenke utenfor boksen, men sånn er det jo med alt i livet: det kommer ikke naturlig. Men sånn som ”inkluderingsjefen” viser at russen er villig til å gjøre en forandring. Det vakte oppsikt da vår skole bestemte seg for å ha stillingen som ”inkluderingsjef” i russestyret, som en slags løsning på problemene med ekskludering (Elin).

Sitatet der Elin beskriver hvordan skolens russ for første gang bestemte seg for å ha en inkluderingsjef viser at russen selv aktivt forholder seg til problemstillingene knyttet til ekskludering, og at dette er noe de ønsker å motarbeide. På bakgrunn av resonnementene gjennom denne delen av analysen kan det argumenteres for at man ved anvendelsen av Berger og Luckmanns teoretiske program evner å skape en forståelse av hvordan ekskludering og ulikhet i russetiden kan oppstå som en følge av sosialt konstruerte institusjoner (2000; Tjora, 2018a, s. 34). Samtidig kan det med utgangspunkt i det genererte datamaterialet også argumenteres for at russen selv er klar over problemene gruppedannelsen medfører for samholdet i feiringen, og at dette er noe de aktivt forsøker å motarbeide.

4.3. Fellesskapet og de fysiske stedene: En stedsbetinget ekskludering?

Hittil i analysen har det blitt sett på hvordan russen opplever at det er i de store ritualene at fellesskapet og samholdet er sterkest. Samtidig kan det også virke som om mye av det som skjer i feiringen oppstår på grunn av at tidligere russekull sine praksiser tas for gitt, og at russen slik reproducerer feiringens ekskluderende mekanismer. Når det er sagt kan det med utgangspunkt i sitatene fra datamaterialet også argumenteres for at russen selv har et bevisst og reflektert forhold til gruppedannelsenes konsekvenser, der flere av informantene trekker fram at de heller kunne ønske at russetiden var mindre fragmentert. I søken etter en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden skal det i denne delen av oppgaven ses nærmere på hvilken betydning

felles møtesteder har for samholdet, og hvordan mangelen på slike steder kan bidra til at fragmentering, gruppedannelser og ekskludering oppstår.

Innledningsvis i oppgaven ble det gjennom bakgrunnskapitlet trukket fram at russen istedenfor å møtes på de mer tradisjonelle grøntområdene i Trondheim de siste årene har tilbragt feiringen i ”russecamper” i byens utkantstrøk (Grann, 2018). I følge Maia og Elin har heller ikke årets russ tilgang til felles møtesteder i russetiden, noe som oppleves som utrygt.

Nei, det har politiet vært ganske nøye på at vi ikke skal ha. Det er jo eventuelt russegrupper som leier lokaler og har fest, men når russetiden kommer så kan vi ikke samles på Festningen og Marinen og sånn. Fordi det stenges av. Så da ender det med at folk investerer i telt, og setter de opp langt ute i skogen, der det i hvert fall ikke er mulig å ha kontroll på oss. Så det er litt dobbeltmoral da (Maia).

Det er om å gjort å finne det mest øde stedet og sette opp teltet, og håpe at politiet ikke finner det. Det kommer jo mange unødvendige farer med det (Elin).

Slik som det kommer fram av sitatene trekker russen seg så langt unna offentligheten som mulig for å unngå Trondheim kommune og politiets forbud mot å oppholde seg i sentrum. Som en følge av dette ender man gjerne opp med å feste i separerte grupper i byens utkantstrøk. For å skape en bedre forståelse av betydningen felles samlingssteder kan ha for samholdet blant russen vil det her være fruktbart å se til Oldenburgs (1999) tanker om tilgangen på tredjeplasser. Tredjeplassene, som fungerer som sosialt utjevne møtesteder, kjennetegnes ved at man alltid har et sted å søke til for å oppleve fellesskap (Oldenburg, 1999, s. 42). De tradisjonelle grøntområdene i byen, eller skolegårdene som før ble brukt til å arrangere felles ritualer, kan her anses som møtesteder russen tidligere har kunnet oppsøke for å møte andre russ. Nå kan det derimot virke som om russen ikke lengre har et naturlig møtested. Kristoffer beskriver i det påfølgende sitatet hvordan det oppleves å ikke ha tilgang på slike fellesområder.

Dåpen får vi for eksempel ikke lov til å ha på skolen lengre, så vi har ikke noe sted å være. Har prøvd å høre om vi kan ha den andre steder også, men får ikke lov der heller. Så vi sliter litt med det sosiale egentlig. Det er jo en av de få tingene som er skikkelig felles, så det er derfor det er så synd at vi ikke har noe sted å være (Kristoffer).

Det trekkes her fram hvordan russedåpen ikke lengre kan avholdes på de respektive skolene, og at russen så langt heller ikke har funnet noe alternativt sted de kan gjennomføre det tradisjonelle ritualet. Videre erkjenner også informanten hvordan det oppleves som vanskelig å styrke det sosiale samholdet blant russen når kullet mangler et felles møtested. I den første delen av analysen ble det argumentert for at det nettopp er på de store stedene at den kollektive effervesensen gjennom ritualer får utspille seg og de sterkeste fellesskapsfølelsene oppstå (Durkheim, 2001). I forlengelsen av dette kan det argumenteres for at fraværet av slike steder svekker samholdet blant russen og gjør feiringen mer fragmentert. I stedet for å søke til det inkluderende fellesskapet de store samlingene kan være kilde til, kan det her skapes en forståelse av at russen heller blir nødt til å gå sammen i mindre grupper, og forsøke å finne leirplasser, garasjer og loft de kan være sammen på. Elin, og Kristoffer og Jonas, beskriver denne prosessen som en ekskluderende kamp om knappe og eksklusive områder.

Folk har dannet russegrupper, der de ordner på telt, garasjer og kjellere, som de skal ”vorse” på, så det er ganske gruppevis. Det er jo egentlig veldig dumt, jeg synes det blir så kjedelig å feste med de samme folkene. Og i tillegg fører jo det til enda mer utestenging. Har du ikke en gruppe har du ingen å være med (Elin)

For min del er det litt kjipt med russegruppene (Kristoffer).

Ja, egentlig (Jonas).

Begge er jo i russegrupper, men sånn.. du kan jo ikke ta med deg 12 stykker hvor som helst (Kristoffer).

Ut i fra sitatene kan man se at informantene selv ikke ønsker at feiringen skal være så gruppedelt som den har blitt, og at det oppleves som at gruppedannelsene bidrar til økt ekskludering blant russen. En slik utvikling kan sies å stå i sterk kontrast til det inkluderende fellesskapet Oldenburg omtalte at tredjeplasser fungerer som (1999, s. 42). I stedet for å samles på sosialt utjevne møtesteder der alle er velkomne og kan omgås på lik linje, beskriver informantene hvordan det gjennom gruppene oppstår en sosial hierarkisering der man er avhengig av å tilhøre en gruppe, eller få en invitasjon, for å ha noen å være med i feiringen. Et resultat av å ikke være med i en gruppe, eller å ha medlemskap i ”feil” gruppe, vil dermed kunne være å stående utenfor i russetiden. Ved å se datamaterialet i lys av Oldenburgs tanker om tredjeplasser kan det derfor argumenteres for at tilgangen på felles møtesteder har stor betydning for russens mulighet til å oppleve sosiale fellesskap, og at mangelen på dette kan svekke samholdet i feiringen.

5. Avslutning

Gjennom bachelorprosjektet har det vært ønskelig å søke mot en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden ved å undersøke hvilken betydning ritualer, gruppedannelser og felles møtesteder har for samholdet blant russen. I arbeidet med å besvare den overordnede problemstillingen, og de påfølgende underproblemstillingene, har fire kommende russ fungert som informanter gjennom kvalitative intervjuer. Det genererte datamateriale har i arbeidet med oppgaven blitt analysert og diskutert opp i mot de valgte teoretiske perspektivene for å best mulig besvare problemstillingen. Gjennom avslutningen skal hovedfunnene tas opp igjen og løftes til et mer overordnet plan, de valgte teoretiske perspektivenes fruktbarhet diskuteres, før det til slutt pekes på hvilke sider ved russetiden det kunne vært interessant å studere i videre forskning.

5.1 Hovedfunn

Innledningsvis i oppgaven ble det redegjort for hvordan det sosiologiske spørsmålet ønsker å undersøke hva det er med samfunnets organisering som gjør at russ opplever å bli ekskludert fra det som er ment å være en feiring av 13 års fullført skolegang. Gjennom analysen av det empiriske datamaterialet kan det virke som om russekullet som helhet opplever en form for stedsbetinget ekskludering ved å ikke ha tilgang på felles møtesteder. Ved å se dette funnet i lys av det sosiologiske spørsmålet kan det argumenteres for at en av konsekvensene av at samfunnet ikke tillater russen å samles på de tradisjonelle bynære områdene, er at noen opplever å bli ekskludert fra feiringen. Istedenfor å utvikle sterke fellesskapsfølelser gjennom de store samlingene, kan en konsekvens være at russen organiserer seg i mindre grupper på leirplasser i byens utkantstrøk, der de i mindre grad er til sjenanse for andre. I sitt studie av russ i Oslo argumenterer Pedersen (2016) sammen med Fjær og Sandberg for hvordan russen gjennom russebussene kreativt skaper autonome soner der de kan slippe å måtte hensyn seg til utelivsbransjens nedre aldersgrenser og politiets forbud mot offentlig drikking. Ved å se egne funn i lys av tidligere forskning kan det altså her virke som om russen på ulike måter forsøker å forholde seg til omgivelsenes begrensende tiltak, der et resultat kan være at de alternative måtene å organisere feiringen på bidrar til at enkelte russ opplever å bli ekskludert.

5.2. Teoretisk diskusjon

Slik som det har blitt diskutert i metodekapittelet var utgangspunktet for bachelorprosjektet utforskende, der den empiriske verden ble tilnærmet induktivt. Samtidig har det også blitt anvendt tre ulike teoretiske perspektiver for å skape en bedre forståelse av de genererte dataene, og det kan på bakgrunn av dette argumenteres for at analysen utviklet seg til å bli mer abduktivt rettet. De teoretiske perspektivene er ikke direkte tilknyttet hverandre, men forholder seg likevel til hverandre ved at de alle kan brukes til å si noe om hvordan fellesskap kan forstås eller oppleves. I det påfølgende avsnittet vil de anvendte teoriens fruktbarhet kort diskuteres.

Ved å ta i bruk Durkheims (2001) religionssosiologiske studie av ritualer, sammen med Oldenburgs tanker om viktigheten av felles møtesteder for sosiale fellesskap, ble det gjennom arbeidet med undersøkelsen mulig å diskutere koblingen mellom fellesskap og fysiske steder. I anvendelsen av Berger og Luckmanns (2000) kunnskapssosiologiske program ble det også synliggjort hvordan sosiale institusjoner oppskapes gjennom menneskelig handling over tid. Det kan her argumenteres for at russegruppene gjennom fortellingen om Oslo-bussene fremstår som en objektiv virkelighet som legger føringer for hvordan russeren skal gjennomføre feiringen. Samtidig bør man i anvendelsen av teoretiske perspektiver som forsker evne å inneha en kritisk distanse og ikke behandle disse som absolutte sannheter. Noe av kritikken mot Berger og Luckmann kommer fra William Lafferty og Ivar Frønes, og retter seg mot at individet i deres program til tider behandles som apatiske aktører, uten fri vilje og mulighet til å foreta egne valg (Veiden, 2000, s. 15). Ved å se til datamaterialet kommer det tydelig fram at det til tross for at russetiden bærer preg av klare forventninger så har russeren likevel et bevisst forhold til gruppedannelsenes ekskluderende mekanismer. Gjennom tiltak som inkluderingssjef, russerevy og felles skoledåp kan det derfor argumenteres for at russeren ikke kun passivt internaliserer de allerede eksisterende praksisene, men også aktivt forsøker å motarbeide ekskluderingen i feiringen. Diskusjonen viser på bakgrunn av dette hvordan en dypere forståelse av fellesskapet i russetiden kan skapes gjennom bruken av teoretiske verktøy og analyse av empiriske data.

5.3. Videre forskning

Til slutt vil det her raskt pekes på noen aspekter ved russetiden det kunne vært interessant å studere i videre forskning. Som allerede nevnt ved et par tilfeller allerede fremstår russetiden som et relativt uberørt felt når det kommer til tidligere forskning. Dette gjør at man egentlig vet lite om hvem som deltar i feiringen og hvordan deltakelsen oppleves. Flere av informantene i undersøkelsen trekker fram hvordan det i de videregående skolene er stor forskjell på deltakelsen i russetiden når det kommer til svartruss som skrives ut fra yrkesfaglige retninger, sammenlignet med rødruss fra studiespesialiserende linjer. I den sammenheng kunne det dannet et interessant grunnlag for videre forskning å undersøke hvordan det oppleves å være yrkesfagsruss, og hva som videre skyldes den lave deltakelsen blant denne gruppen. Når det er sagt kunne det også vært spennende å utforske hvilken rolle kommersielle aktører spiller for feiringen knyttet til økonomisk press blant ungdom. På bakgrunn av dette kan det argumenteres for at det eksisterer en rekke interessante aspekter ved russetiden som kan danne grunnlag for nye studier og videre forskning.

6. Litteraturliste

- Andersen, P. L., Pedersen, W. & Bakken, A. (2017). Russetid i Oslo: Hvem deltar? Hvem feirer hardest? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by* (s. 307-324). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (2000, orig. 1966). *Den samfunnsskapte virkelighet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Durkheim, E. (2001, orig. 1912). *The Elementary Forms of Religious Life*. Oxford: Oxford University Press.
- Gimse, L. M. (2019). Russen ville ha svar på sexerfaring og vekt i rullesøknad. *Dagbladet*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/nyheter/russen-ville-ha-svar-pa-sexerfaring-og-vekt-i-rullesoknad/70760933>
- Grann, A. (2018, 7. Mai). Russepresidenten jubler over forslag om å samle all Trondheimsruss i Granåsen. *Adresseavisen*. Hentet fra <https://www.adressa.no/nyheter/trondheim/2018/05/07/Russepresidenten-jubler-for-forslaget-om-%C3%A5-samle-all-Trondheimsruss-i-Gran%C3%A5sen-16652035.ece>
- Johannessen, L. E. F., Rafoss T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvale, J. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Materstvedt, L. J. (2018). *Vitenskap, etikk og politikk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Midré, G. (2009). Grounded theory: klassikerne, revisjonistene og den vitenskapsteoretiske diskusjonen i samfunnsfagene. *Sosiologisk tidsskrift*, 17(2), 240-260

- Myhr, K. I. (2019). Russegrupper er den største ekskluderinga, som er rett foran øynene våre. *Adresseavisen*. Hentet fra <https://www.adressa.no/meninger/2019/04/11/Russegrupper-er-den-st%C3%B8rste-ekskluderinga-som-er-rett-foran-%C3%B8ynene-v%C3%A5re-18838786.ece>
- Oldenburg, R. (1999). *The Great Good Place* (3. utg.). New York: Marlowe & Company
- Pedersen, W. (2017). Ungdommens rusdelte Oslo. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo: Ulikhetenes by* (s. 293-306). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Pedersen, W., Fjær, E. G. & Sandberg, S. (2016). Party on wheels: mobile party spaces in the Norwegian high school graduation celebration. *The British Journal of Sociology*, 67(2), 328-345. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12189>
- Pevik, L. (2018). Russen reagerer: Får ikke lov til å ha dåp på skolene. *Adresseavisen*. Hentet fra <https://trd.by/aktuelt/2018/04/18/Russen-reagerer-F%C3%A5r-ikke-lov-til-%C3%A5-ha-d%C3%A5p-p%C3%A5-skolene-16491727.ece>
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Sande, A. (2002). Intoxication and rite of passage to adulthood in Norway. *Contemporary Drug Problems*, 29(2), 277-303.
- Silverman, D. (2005). *Doing Qualitative Research* (2. utg.). London: Sage Publications Ltd.
- Silverman, D. (2013). *A Very Short, Fairly Interesting and Reasonably Cheap Book about Qualitative Research* (2. utg.). London: Sage Publications Ltd.
- Sylte, T. (2015). Én måned som russ er tre år med nådeløs ekskludering. *Vårt land*. Hentet fra <https://www.vl.no/nyhet/en-maned-som-russ-er-tre-ar-med-nadelos-ekskludering-1.435077?paywall=true>

- Timmermans, S. & Tavory, I. (2012). Theory Constructing in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory*, 30(3), 167-186. <https://doi.org/10.1177/0735275112457914>
- Tjora, A. & Willis, E. (2006). *På sosiologisk spor: En innføring i sosiologisk forståelse*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Tjora, A. (2016). The social rythm of the rock music festival. *Popular Music*, 35(1), 64-83. <https://doi.org/10.1017/S026114301500080X>
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder: i praksis* (3. utg). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2018a). *Viten skapt: kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Tjora, A. (2018b). *Hva er fellesskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Vassenden, A. (2018). Produktive anomalier: Teoriutvikling i empirisk sosiologi. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(2), 145-163. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-02-03>
- Veiden, P. (2000). Innledning. I P. L. Berger & T. Luckmann, *Den samfunnsskapte virkelighet* (s. 7-19). Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

A. Åpningsspørsmål

- 1) Hvor gammel er du?
- 2) Hvor kommer du fra?
- 3) Hvilken ungdomsskole gikk du på?
- 4) Hva liker du å gjøre på fritiden?

B. Forholdet til russetiden

- 5) Hva tenker du på når jeg sier ordet "russetid"?
- 6) Hvordan vil du beskrive russetidens omdømme (rykte) i samfunnet i dag?
- 7) Hvorfor ønsker du å være russ?
- 8) Hva synes du er det viktigste med RT? Er dette en oppfatning du tror andre russ også har?
- 9) Hvilken rolle tror du russetiden spiller for ungdom i dag?
  - Når det kommer til; sosial status, selvfølelse, identitet?

C. Normer i russetiden

- 10) Er det noen generelle forventninger til hvordan russetiden skal være?
- 11) Opplever du at russetiden har endret seg i løpet av de siste årene?
  - Hvordan? Hvorfor?
- 12) Vi kan blant annet lese om konsumering av Zalo og slåssing på sydligere ferieøyer i diverse nettaviser. Hva tror du kan være årsaken til at slikt skjer tilknyttet feiringen?
- 13) Opplever du en endring i hva som oppfattes som rett og galt? Hvorfor/hvorfor ikke?
- 14) Hvilken rolle spiller sosiale medier som Snapchat og Instagram for russetiden?
- 15) Har russen noen felles møtesteder?

D. Russetiden som fellesskap; inkluderende eller ekskluderende?

16) Hva oppleves som viktig; skolen som fellesskap, eller russegruppene innad i skolen?

17) Er du med i det som gjerne kalles for russegrupper?

- Hva trenger man for å ha en russegruppe? Sang, genser, pannebånd?
- Når startet du og gruppen din planleggingen mot russetiden?

18) Hva gjør de som ikke har en russegruppe?

19) Hvorfor tror du det blir laget russegrupper?

20) Hvordan vil du beskrive fellesskapet i russetiden? (inkluderende eller ekskluderende?)

21) Hvorfor tror det arrangeres russedåp, revy og tog hvert år?

- Hvilken rolle spiller disse arrangementet for russen?

E. Økonomi og kommersialisering

22) Hvilken rolle spiller egen og foreldres økonomi for feiringen?

23) Hvilken rolle spiller kommersielle aktører for deres feiring?

- Maibilletten, russepass, russedress osv
- Hva gjør dere istedenfor? (får ikke ha teltene)

F. Avslutningsspørsmål

24) Er det noe ved organiseringen av russetiden du mener burde vært gjort annerledes?

25) Er det ellers noe som burde vært nevnt om feiringen som vi enda ikke har snakket om?

Vedlegg 2: Samtykke- og informasjonsbrev til deltakere

Din deltakelse i forskningsprosjekt knyttet til bacheloroppgave om *felleskap og ekskludering i russetiden* ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU

Vi takker for at du har sagt deg villig til å delta i et forskningsprosjekt for bacheloroppgave ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Instituttets bachelorstudenter skriver en oppgave som innebærer analyse av dybdeintervjuer. Opplysningene samlet inn i oppgaven vil bare brukes til denne. Dersom det er aktuelt å bruke opplysninger til annet formål, vil du bli kontaktet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NTNU, Institutt for sosiologi og statsvitenskap er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er kontaktet som deltaker i dette prosjektet på basis av at det gjennom undersøkelsen er ønskelig å få innsikt i hvordan russ opplever og forholder seg til russetiden i søken etter en dypere forståelse av fellesskapet i feiringen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Du blir invitert til et intervju som varer mellom 30 og 45 minutter. Du kan selv velge passende sted for intervjuet. Intervjuet vil tas opp med en digital lydopptaker.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Du kan når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Lydopptaket fra intervjuet blir lagret på en SD-minnebrikke. Opptakeren har verken tilkobling til internett- eller telenett. Etter opptak bringes opptakeren til instituttets eget transkripsjonsrom, hvor opptaket transkriberes av studenten selv. I transkriberingen anonymiseres opplysninger som kan identifisere deg som person. Etter dette slettes minnebrikken. Dermed er det ingen opplysninger som kan knyttes til deg som person som følger med videre i prosessen med analyse og publisering.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.06.2019, og alt datamaterialet fra undersøkelsen vil bli slettet etter dette. Den ferdige oppgaven vil publiseres gjennom NTNU sine databaser, og med det ligge åpent tilgjengelig på internett.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

På oppdrag fra NTNU Institutt for sosiologi og statsvitenskap har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Prosjektet skal avsluttes senest 23.06.2019.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU Institutt for sosiologi og statsvitenskap, ved prosjektansvarlig (veileder).
- NTNUs personvernombud: Thomas Helgesen, tlf 93 079 038, thomas.helgesen@ntnu.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig (veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Felleskap og ekskludering i russetiden*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i dybdeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til anonymisering, innen 1 måned etter gjennomført intervju.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

